

پنجابہ سال دکتہ محمدی بیانی

(۱۳۹۶-۱۳۴۶)

محمد تقی بیانی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

- سرشناسه : قلیچ‌خانی، حمیدرضا، ۱۳۴۷ -
- عنوان و نام پدیدآور : پنجاه سال با دکتر مهدی بیانی (۱۳۴۶-۱۳۹۶ ش.) / حمیدرضا قلیچ‌خانی.
- مشخصات نشر : تهران : سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۶.
- مشخصات ظاهری : ۲۷۰ ص.
- فروست : تاریخ کتابخانه ملی؛ ۳.
- شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۴۴۶-۵۲۲-۲
- وضعیت فهرست نویسی : فیبا
- یادداشت : کتاب حاضر به مناسبت هشتادمین سال تأسیس کتابخانه ملی ایران منتشر می‌شود.
- موضوع : بیانی، مهدی، ۱۲۸۵ - ۱۳۴۶.
- موضوع : بیانی، مهدی، ۱۲۸۵ - ۱۳۴۶. احوال و آثار خوشنویسان -- نقد و تفسیر
- موضوع : روسای کتابخانه‌های ملی -- ایران -- سرگذشتنامه
- موضوع : National librarians -- Iran -- Biography
- شناسه افزوده : سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
- رده بندی کنگره : Z۶۰۶ / ق۸۱ / ۳۹۶
- رده بندی دیویی : ۲۷/۵۰۵۵
- شماره کتابشناسی ملی : ۵۰۵۹۳۳۵

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

پنجاه سال با دکتر مهدی بیانی (۱۳۴۶-۱۳۹۶ ش.)

نویسنده: دکتر حمیدرضا قلیچ‌خانی

صفحه‌آرایی: حجت‌الله محمدی؛ طرح جلد: علی مرادی بارانی

خوشنویسی روی جلد: استاد محمد تقی اسدی

عکسبرداری: محبوبه قلیچ‌خانی

مترجم: دلارام کاردار طهران

چاپ نخست: ۱۳۹۶

چاپ و صحافی: قلم

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۴۶-۵۲۲-۲

نشانی: تهران، بزرگراه شهید حقانی (غرب به شرق)، بلوار کتابخانه ملی

تلفن فروشگاه: ۸۱۶۲۳۳۱۵ نامبر: ۸۱۶۲۳۳۰۱

وبگاه: www.nlai.ir پست الکترونیک انتشارات: Publication@nlai.ir

فهرست

۵	سخن نخست
۷	دبیاچه
۱۱	یادنامه و سپاس نامه
۱۳	درآمد
۱۷	نظری بر زندگانی و آثار دکتر مهدی بیانی
۴۳	بررسی احوال و آثار خوشنویسان
۴۹	الف) اطلاعات تکمیلی و محتوایی
۹۱	ب) سهوها و اغلاط حروفچینی
۹۹	ج) خوشنویسان از قلم افتاده
۱۳۳	کتابشناسی توصیفی تألیفات دکتر مهدی بیانی
۱۴۷	کتابنامه
۱۵۱	الیوم تصاویر
۲۵۱	نمایه

سخن نخست

کلام نخستین را با نگارش جاودانه می‌سازم که خداوند معجزه‌ی آیینش را در کتابت و کتاب نشان داد؛ و خطاب به آنها، شمار چنین سرود که آیین برگزیده شما جاودانه است و رمز جاودانگی آن کتابی است که همه‌ی معرفت را می‌توان در فهم آن جستجو کرد. او بالاترین سوگندش را هم به قلم و آنچه با آن می‌نگارند قرارداده است: «ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ» و نگارندگان بر طالبان علم و معرفت چنین می‌خوانند که علم را با نگارش جاودانه بسازید «قَيِّدُوا الْعِلْمَ بِالْكِتَابَةِ»

اینک ما هستیم و انبوهی از دانش بشری که خود حاصل سالیان دراز اندیشه بشری و کسب معرفت است. معرفتی که در قالب «کتاب» پیش از این با قرار داده شده و ما را وارث گنجینه‌ای ساخته که برای فراگیری آن رنج‌ها و تلاش‌های بسیاری به‌پوشیده شده است. پس رواست که همه‌ی آن آموزه‌ها را نگهبان باشیم، آنها را فراگیریم، توسعه ببخشیم و به نسل‌های بعد منتقل کنیم. این رسالت و مسئولیت، امروز در سرزمین ما بر نهادهای بار شده که همه‌ی هویت و ارزش خود را در اجرای این مأموریت می‌یابد: «کتابخانه ملی»

نهاد «کتابخانه» - به معنای جمع‌آوری و سازماندهی و استفاده از متون مکتوب - سابقه‌ای دیرینه دارد. نه تنها از زمانی که کتاب به شکل رایج امروز درآمد، بلکه از دورانی که بر الواح گلی ساخته و پرداخته می‌شد. این نگارش‌ها آنقدر اهمیت دارد که فاتحان در جنگ‌ها به دنبال امحا و اضمحلال آنها بودند و صاحبان به دنبال حراست و حفاظت از آن. به عبارتی دیگر، کتابخانه سوزی رویدادی تاریخی است همچنان که کتابخانه سازی.

و در سرزمین ما این افتخار ماندگار گشته که از هشتاد سال قبل با تلاش گروهی از فرهنگ دوستان و با بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ی دارالفنون، «کتابخانه ملی ایران» شکل گرفت و در

تمامی این سالیان با سخت کوشی پاسداری شد و صد البته گسترش یافت، تا چراغ این خانه دوم فرهیختگان، اندیشمندان و طالبان علم و معرفت با دستان پرتوان مدیران دلباخته، کتابداران و کتابخواهان و کتابخوانان روشن بماند، تا اصلی ترین دغدغه بشری یعنی دانستن و تلاش برای کشف حقایق جهان و دستیابی به زیستی بهتر پاسخی مناسب و در خور بیابد، تا شور حالات درونی حاصل از شهد شهود عالم لاهوت تا خروش و شیدایی کشف ذره و اجرام سماوی در هلهله عالم ناسوت سیراب گردد.

و اینک بر بلندای هشتادمین سال تأسیس کتابخانه ملی، این همه به نمایش گذاشته می شود تا آیندگان بدانند که میراث دار کدامین عشق بر افروخته هستند و با کدامین زلال معرفت سیراب می شوند.

کتابخانه ملی ایران در طول حیات هشتادساله خود، شاهد حضور اندیشمندان و فرهیختگانی بوده که بر نیمی از ایشان در زمره نام آوران فرهنگ و ادب و هنر این سرزمین محسوب می شوند. در این بین نام دکتر مهدی بیانی بسیار پررنگ و قابل توجه است. چرا که وی نخستین رئیس کتابخانه ملی بود و هنر نیم دهه نخستین دوره مسئولیت در بیان هم ردیفانش از آن اوست. مهدی بیانی در کنار بزرگانی چون محمد مینو جزو نخستین فارغ التحصیلان مقطع دکترای ادبیات فارسی دانشگاه تهران بود که در طول مدیریت بیست و چند ساله خود، منشا کارهای مهمی در کتابخانه ملی شد.

علاوه بر این، او خود هنرمند و هنرشناسی حاشی در عرصه هنر خوشنویسی بود و آثار کم نظیری چون کتاب *احوال و آثار خوشنویسان* را آفرید که هنوز می یگانه برای پژوهشگران این عرصه محسوب می شود. بخشی از گنجینه ارزشمند نفایس هنر و کتابخانه ملی اعم از نسخه های خطی و آثار و مرقعات خوشنویسی در قالب نسخه های دستنویس، عروقات از یادگارهای دوران مدیریت اوست.

تالیف حاضر که در مجموعه انتشارات هشتادمین سال تأسیس کتابخانه ملی منتشر می شود، نگاهی هر چند کوتاه به احوال و آثار این خادم فرهنگ ایران زمین دارد. همچنین مولف اندیشمند کتاب، جناب دکتر قلیچ خانی، با تلاشی در خور تحسین، به تکمیل اثر ماندگار دکتر مهدی بیانی، با عنوان *احوال و آثار خوشنویسان* همت گمارده و به این سبب، کتاب را از یک زندگینامه صرف به مرجعی قابل استفاده برای محققان عرصه خط و خوشنویسی تبدیل ساخته است.

اشرف بروجردی

رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی